ISSN -2583-147X (P), Vol.- 7, Issue No. X, Januuary 2022
Bastabatara Pariprakash Prachee
Peer Reviewed and Referred Research Journal

ଓଡିଆ ଲୋକସାହିତ୍ୟ ର ସ୍ଥିତି, ସୁରକ୍ଷା ଓ ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ ପ୍ରସଂଗ

ଡକ୍ଟର ଦେବାଶିଷ ପାଣ୍ଡିଆ

ସାହିତ୍ୟ ବିଦ୍ୟାରେ ଲୋକ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ସାହିତ୍ୟର ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ୱରୂପ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଛି । ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ମଧ୍ୟ ଭାଗରୁ ଲୋକତତ୍ତ୍ୱ ସଂପର୍କିତ ଗବେଷଣା ଯେତେବେଳେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା 'ଲୋକ' ଶବ୍ଦ ଏକ ବ୍ୟାପକ ଅର୍ଥ ନେଇ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କଲା । ଲୋକ ମାନଂକର ମୌଖିକ ପରଂପରାକୁ ବିଶିଷ୍ଟ ଗବେଷକ ଉଇଲିୟମ୍ ଜନ୍ ଥମ୍ସ (୧୮୪୨) 'ପପୁଲାର ଲିଟିରେଚର୍' ବୋଲି ଅଭିହିତ କରି ସେଗୁଡିକୁ 'ଫୋକ୍‌ଲୋର' ଆଖ୍ୟା ଦେଇ ଥିଲେ । ଜନଜୀବନରେ ପ୍ରଚଳିତ ଅତୀତର ବ୍ୟବହାର, ପ୍ରଥା, ଚଳଣୀ, ଲୋକବିଶ୍ୱାସ, ଆଚାର ଅନୁଷ୍ଠାନ, ଗାଥା, ଗୀତ, ପ୍ରବାଦ, ପ୍ରବଚନ, ଆଦିକୁ ଫୋକଲୋର୍ ଅର୍ନ୍ତଭୁକ୍ତ କରିଥିଲେ ।

ଜନ୍‌ଥମ୍‌ସଙ୍କ ପରେ ଅନେକ ଗବେଷକ ଫୋକଲୋର୍ ଗବେଷଣାକୁ ବ୍ୟାପକ କରିବା ସଂଗେ ସଂଗେ ଏ ସଂପର୍କିତ ଅନେକ ତଥ୍ୟ ଓ ଉପାଦାନ ଲୋକାଭିମୁଖୀ କରି ପାରିଛନ୍ତି । ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ଭାଗରେ ଜନ୍ ବୀମ୍‌ସ ବାଲେଶ୍ୱରରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଏ ସଂପର୍କରେ ଆଲୋଚନାର ସୂତ୍ରପାତ କରି ଥିଲେ । ୧୮୭୨ ମସିହାରେ ତାଂକର ଏକ ପ୍ରବନ୍ଧ"ରକ୍ଷଳକ୍ଷକ୍ସ୍ୱର କ୍ଟଲ ଙ୍ଗ୍ୱସସ୍ୱବ", ତତ୍‌କାଳୀନ ପତ୍ରିକା ଓଭୟସବଭ ଇଭସ୍ୱସକ୍ତଙ୍କବଙ୍କ, ଝକ୍ଷଙ୍କଙ୍କର-୧ ରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ଥିଲା । ଓଡିଶାରେ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର ଅଧ୍ୟୟନ ପାଇଁ ଏହା ପ୍ରେରଣା ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ।

ଫୋକଲୋର୍‌କୁ ଆଦିମ ମଣିଷର ମାନସିକ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଯାହାକି ଏକ ସାମୁହିକ ଚେତନା ମଧ୍ୟରେ ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ମଣିଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ । ଏହା ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ମାନବ ଜୀବନର ଚିନ୍ତା ଓ କଳ୍ପନାର ପ୍ରତୀକକୁ ଧାରଣ କରିଛି । ସାମୁହିକ ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦ ତଥା କଳା ପୁନରୁତ୍ଥାନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ମାଧ୍ୟମରେ ଏହା ଚିର ସଜୀବ ।

ଆଲୋଚ୍ୟ ପ୍ରବନ୍ଧର ବିଷୟ ପରିସରକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଫୋକ୍ଲୋର୍ ର ସମାର୍ଥକ ଓଡିଆ ଶବ୍ଦ ସଂପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇ ପାରେ । ଇଂରାଜୀ ଫୋକ୍ଲୋର ଶବ୍ଦର ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଭାବରେ ପ୍ରଥମେ ଗବେଷକମାନେ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ , ମାତ୍ର ସାହିତ୍ୟ ଯେହେତୁ ସାହିତ୍ୟ Literature ,Lorର ବିଦ୍ୟା ବ୍ୟତୀତ ସଂସ୍କୃତିର ଅନେକ ଦିଗକୁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରିଥାଏ, ତେଣୁ ଭାରତୀୟ ଗବେଷକ ମାନେ ଫୋକ୍‌ଲୋର୍‌କୁ ନିଜ ନିଜ ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରୁ ବିଚାର କରି ଏହାର ସମାର୍ଥ ବାଚକ ଶବ୍ଦ ରୂପେ ଲୋକତତ୍ତ୍ୱ, ଲୋକଧାରା, ଲୋକବିଜ୍ଞାନ, ଲୋକଚର୍ଯ୍ୟା, ଲୋକଶ୍ରୁତି, ଲୋକସାହିତ୍ୟ, ଲୋକସଂସ୍କୃତି, ଲୋକବିଦ୍ୟା ପ୍ରଭୃତି ନାମରେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଏ ଆଲୋଚକ 'ଫୋକ୍ଲୋର'ର ବିକଳ୍ପ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଭାବରେ 'ଲୋକସଂସ୍କୃତି'କୁ ଗ୍ରହଣ କରେ । କାରଣ ଉପରୋକ୍ତ ଶବ୍ଦ ସମୂହ ଭିତରୁ 'ଲୋକସଂସ୍କୃତି' ଶବ୍ଦଟି ଅଧିକ ବ୍ୟାପକ ଓ ଅର୍ଥଦ୍ୟୋତକ । କେତେକ ଆଲୋଚକ ଏହାକୁ ଯଥାର୍ଥ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରୁ ନ ଥିଲେ ନିମ୍ନ ବ୍ୟବହାରିକ ଯଥାର୍ଥତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହା ଗ୍ରହଣୀୟ । ଲୋକସଂସ୍କୃତି ଅନେକ ବିଭାଗକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ସଂପ୍ରତି ଏହା ଏକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିଷୟ ଶୃଂଖଳା ଭାବରେ ପରିଚିତ ହୋଇଛି ।

ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ ପରିଚୟ -

ଲୋକ ସଂସ୍କୃତିର ବିଷୟ ଶୃଂଖଳାକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଚାରି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

୧ – ମୌଖିକ ସାହିତ୍ୟ (Oral literature)

୨ - ଭୌତିକ ଲୋକ ଜୀବନ(Physical folk life)

୩ - ସାମାଜିକ ଲୋକ ଚଳଣି(Social folk customT)

୪ – ପ୍ରଦର୍ଶନ ଭିତ୍ତିକ ଲୋକ କଳା (Performing artT)

ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ ହେଉଛି, ମୌଖିକ ସାହିତ୍ୟ । (Oral literature) । ଲୋକମାନଙ୍କର ମନୋରଞ୍ଜନ ପାଇଁ

ସମାଜରେ ନୈତିକ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର ପାଇଁ ଅତି ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ମୁହଁରେ ମୁହଁରେ ଏକ ଅଲିଖିତ ସାହିତ୍ୟ ପରମ୍ପରାକ୍ରମେ ଗଢ଼ି ଆସୁଛି । ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ କଳେବର ଗୀତ ଓ କାହାଣୀ ଆକାରରେ, ବୃହତ୍‌ଅଂଶ ଲୋକ ନାଟକ ଭାବରେ ଓ ଏହାର ସାମାଜିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ନିର୍ଯ୍ୟାସ ପ୍ରବାଦ, ପ୍ରବଚନ, ବଖାନୀ, ଢ଼ଗ ରୂପେ ଅତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଛି । ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ ହେଉଛି ଲୋକଜୀବନର ଦର୍ପଣ । ଏହା ଲୋକ ମାନସର ପାରମ୍ପରିକ ସୃଷ୍ଟିରୂପ । କେତେକ ଏହାକୁ 'ଲୋକବେଦ' ଭାବରେ ମ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ।

ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲିଖିତ ରୂପ ନାହିଁ । ଏହାର ରଚୟିତା, ଗୀତିକାର, ସମସ୍ତେ ନିରକ୍ଷର । 'ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ' ସାଧାରଣତଃ ମଣିଷର ବ୍ୟବହାରିକ କ୍ରିୟାକର୍ମ ତଥା ଗୁଣ ଆଚରଣ, ସାମାଜିକ ପରିବେଶର ପ୍ରେରଣାରୁସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଅତି ପାଚୀନ କାଳରୁ ଏହାର ଉତ୍ପତ୍ତି ଓ ବିକାଶ ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି । ଲୋକ ସାହିତ୍ୟରେ ଲୋକର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଓ କଳାତ୍ମକ ରୂପ ନେଇ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଥାଏ । ଲୋକର ସ୍ୱପ୍ନ,କଳ୍ପନା, ଜୀବନ ଦର୍ଶନ ଏଭଳି ସାମୁହିକ ରୂପ ନେଇ ସେଥିରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥାଏ ଯେ, ତାହା ସମୂହର ସାହିତ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର ରଚୟିତା କିଏ, ତାହାଜାଣିବା ସମ୍ଭବ ହୁଏ ନାହିଁ । କାରଣ,ଏହାର ସତ୍ୱାଧିକାରୀ କେହି ନ ଥାନ୍ତି । କୌଣସି ଲୋକ ସାହିତ୍ୟରେ ବ୍ୟକ୍ତି ବା 'ମୁଁ କାର,ର ସତ୍ତା ନ ଥାଏ । ଯଦିବା କେତେବେଳେ ଥାଏ ତାହା ଏତେ କ୍ଷୀଣ ଯେ, ତାକୁ ଖୋଜି ପାଇବା ସଂଭବପର ନୁହେଁ । ସମଗ୍ର ସମାଜ ହିଁ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର ରଚୟିତା ଭାବରେ ବିବେଚିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର କୌଣସି ଧରାବନ୍ଧା ନୀତି ନିୟମ ନାହିଁ । ମୁକ୍ତ ଆକାଶରେ ଉଡୁଥିବା ପକ୍ଷୀ ପରି ଏହା ସ୍ୱାଧୀନ । ହୁଗୁଳା ମନର ମୁକୁଳା ଭାବରାଶି ହେଉଛି ଏହାର ଉପାଦାନ । କୌଣସି ତତ୍ତ୍ୱ, ଆଦର୍ଶ, ନିୟମ ଦ୍ୱାରା ଏହା ଆଦୌ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ନୁହେଁ । ବରଂ ଲୋକର ଆବେଗ ଦ୍ୱାରା ଏହା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ । ହୃଦୟର ଭାବୋଚ୍ଛ୍ୱାସ, ପରିବେଶ ଅନୁସାରେ ବହୁ ଭାବରେ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି ଲୋକସାହିତ୍ୟରେ ।

ସମାଜ ଜୀବନର ଅସଲ ସ୍ୱରୂପ ଉନ୍ମୋଚନ କରିବା, ସହିତ ଲୋକମାନଙ୍କର ମନୋରଞ୍ଜନ କରିବା, ନୀତିଶିକ୍ଷା ଦେବା, ସାମାଜିକ ସଦ୍‌ଭାବ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ହେଉଛି ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର ମହତ ଗୁଣ ଓ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର ଦୁଇଟି ମୁଖ୍ୟ ବିଭବ ହେଉଛି, (୧) କଥା ବା କାହାଣୀ (୨) ଗୀତ । ଏହି ଦୁଇ ବିଭାଗକୁ ପୁଣି ଅନେକ ଉପବିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇ ପାରେ । ଲୋକକଥା ଭାବରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର କାହାଣୀ (କଥାନୀ) ମିଥ୍, କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଆଦିକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥାଏ । କଥା ଯେତେବେଳେ ଗଦ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥାଏ, ସେତେବେଳେ ଏହା କାହାଣୀ ବା କଥାନୀ ଭାବରେ ବିବେଚିତ ହୋଇଥାଏ । ଯେତେବେଳେ ପଦ୍ୟରେ ତାହା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥାଏ ସେତେବେଳେ ତାହା 'ଗାଥା' ଭାବରେ ନାମିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ଗୀତ ହେଉଛି ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ବଳିଷ୍ଠ ଓ ବୃହଦାୟତନ ବିଭାଗ । ଏହା ବହୁଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ । ଆଲୋଚନାର ସୁବିଧା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହାକୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରା ଯାଇପାରେ ।

କ) ଶ୍ରମଭିତ୍ତିକ : କୃଷକ ଗୀତ(ହଳିଆ ଗୀତ) , ଶଗଡ଼ିଆ ଗୀତ, ମଇଁଷିଆଳ ଗୀତ, ନାଉରିଆ ଗୀତ , ଚକୁଳିଆ ପଣ୍ଡା ଗୀତ , ମଗ୍‌ତିରି ବା ଭିକାରୀ ଗୀତ ।

ଖ) ଧର୍ମ ଭିତ୍ତିକ : ପର୍ବ ପର୍ବାଣି ଓ ଓଷାଗୀତ, ଠାକୁରାଣୀ ଗୀତ, କରମା, ଛେର୍ ଛେରା, ହୁଲ୍ ପୁଡ଼ା, ଚୂଡାଖାଇ ଯାତ୍ରାରେ ଗାନ କରାଯାଉଥିବା ଗୀତ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଗ) ମନୋରଞ୍ଜନ ମୂଳକ : ରସର୍ କେଲି , ଯାଇ ଫୁଲ , ନିଆଳି ମଳି, ବିହାଘରିଆ ଗୀତ ଡାବଗୀତ , ସଜନୀ ଗୀତ,ଦୋଳିଗୀତ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଘ) କ୍ରୀଡ଼ା ଭିତ୍ତିକ : ହୁମୋ , ଡୁଡୁ , ଛିଲୋ ଲାଇ, ଘୋ ଘୋ ରାନୀ , ଛୁର୍କି ,ଖମ୍ ଖମାଲି, ମହୁଲ ବେଟା ଇତ୍ୟାଦି ।

ଙ) ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଗୀତ : ବିବାହ କାନ୍ଦଣା ଗୀତ , ମରଣ କାଳୀନ କାନ୍ଦଣା ଗୀତ , ଛୁଆ ଭୁର୍ତା ଇତ୍ୟାଦି ।

ଚ) ନୀତି ନିୟମ ସଂପର୍କିତ : ପ୍ରବଚନ , ଡାକବଚନ , ଖନା ବଚନ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଛ) ଅନ୍ୟାନ୍ୟ : ଅନ୍ୟାନ୍ୟରେ ଆମେ ଗାଥା ଗୀତିକା , ସମର ବୋଲି, ଢଗଢମାଳୀ , ନାଁ ଦିଆ, ବଖାନୀ , ଝଡ଼ାଫୁଙ୍କା ଆଦିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବା ।

ଏଠାରେ ପ୍ରସଂଗକ୍ରମେ ସୂଚେଇ ଦିଆଯାଇପାରେ ଯେ ଲୋକର ଅନୁଭୂତି ଆଧାରିତ ଜ୍ଞାନକୁ ଆଧାର କରି ଅସଂଖ୍ୟ ପ୍ରବାଦ ପ୍ରବଚନ , ଢଗ ଢମାଳୀ, ନାଁ ଦିଆ ବା ବଖାନୀ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଏପରିକି ଲୋକବିଜ୍ଞାନକୁ ଆଧାର କରି ବିଭିନ୍ନ ଝଡ଼ା ଫୁଙ୍କା ମନ୍ତ୍ର ମ୍ଯ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଏହି ସବୁ ସୃଷ୍ଟି ରସ ଆଧାରିତ ନ ହୋଇ ଜ୍ଞାନ ଆଧାରିତ ହୋଇଥାଏ । ଏ ସମସ୍ତ ପଦ୍ୟାତ୍ମକ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବାରୁ ଏହାକୁ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ ଗବେଷଣା ରେ 'ଲୋକଗୀତ' ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଭୂକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ ।

ଲୋକସାହିତ୍ୟର ଉପରୋକ୍ତ ବିଭାଗ ଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଲୋକ ନାଟକକୁ ମ୍ଯ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ପାରେ । ନାଟକର ବିଭିନ୍ନ ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଇତିହାସକୁ ଅନୁଶୀଳନ କଲେ ଏହା ଅନ୍ତତଃ ଜଣା ପଡ଼େ ଯେ, ଲୋକଗୀତ ଓ ଲୋକକାହାଣୀ ଭଳି 'ନାଟକ' ଲୋକଜୀବନର ପ୍ରାଚୀନ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ନୁହେଁ । ନାଟକ ଠାରୁ ନୃତ୍ୟ ନାଟକ ଅଧିକ ପ୍ରାଚୀନ । ବିଶେଷ କରି ଓଡ଼ିଆ ଲୋକନାଟକର ଉତ୍ପତ୍ତି ସଂପର୍କରେ ଅନେକ ଆଲୋଚକ ବିଭିନ୍ନ ମତ ପରିବେଷଣ କରିଛନ୍ତି ହେଲେ ସେ ସବୁର ସଂପର୍କ, ଭରତଙ୍କ ନାଟ୍ୟଶାସ୍ତ୍ରର ମତ ସହିତ ନାହିଁ । ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଏକ ବିଭାଗ ଭାବରେ ଲୋକନାଟକର ଅଧିକ ଲୋକତାତ୍ତ୍ୱିକ ଗବେଷଣାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର ପରିସର ଅତିବ୍ୟାପକ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହାକୁ ସୀମିତ ଆଲୋଚନା ମ୍ଯମରେ ଆବଦ୍ଧ କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଏଣୁ ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧରେ ପଶ୍ଚିମ ଓଡିଶାରେ ପ୍ରଚଳିତ 'ହଳିଆ ଗୀତ' କୁ ଲୋକଗୀତର ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଉଦାହରଣ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ତାହାର ସ୍ୱରୂପ ଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ଆଭାସ ମାତ୍ର ଦିଆଯାଇଛି ।

<u>ହଳିଆ ଗୀତ</u> :

ଲୋକଗୀତର ବର୍ଗୀକରଣ ରେ 'ହଳିଆଗୀତ'କୁ 'ଶ୍ରମଗୀତ' ବିଭାଗର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇ ପାରେ । ଏହା ଆମ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଭାଗ । ଖେତରେ ହଳ କରୁଥିବା ସମୟରେ ହଳିଆ ଯେଉଁ ଗୀତ ଗାନ କରିଥାଏ ତାହା ହେଉଛି ହଳିଆଗୀତ । ଏ ଗୀତର ଗୀତିକାର ନିଜେ ହଳିଆ ଏବଂ ଶ୍ରୋତା ତାର ଚିର ସାଥୀ ବଳଦ ହଳକ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଦର ଆରମ୍ଭ ପୂର୍ବରୁ ବଳଦ ମାନଙ୍କୁ ଏ... ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରି,ପଦ ଶେଷରେ 'ଅର୍'...ବା 'ତ..ତ' ବୋଲି ସେମାନଙ୍କୁ ଚାଲିବା ପାଇଁ ହଳିଆ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥାଏ । ହଳିଆ ଗୀତ ଗାଉଥିବା ସମୟରେ ଖେତ ଆଖ ପାଖ ଅଂଚଳ ସଂଗୀତ ମୁଖର ହୋଇ ଉଠେ । ଏହି ଗୀତ ଗାଇବା ସମୟରେ ହଳିଆ ଆନନ୍ଦ ପାଇବା ସହିତ ତା'ର କ୍ଳାନ୍ତି ମ୍ଯ ଭୁଲିଯାଏ । ସେମିତି ବଳଦ ମ୍ଯ ଭୁଲିଯାଏ ପାଂଚଣ ମାଡ଼ର କଷ୍ଟ , ନଙ୍ଗଳ ଟାଣିବାର କ୍ଳାନ୍ତି । ହଳିଆ ଗାନ କରୁଥିବା ଗୀତକୁ ସତେ ଯେମିତି ସେମାନେ ଅନୁଭବ କରୁଥାନ୍ତି ହୃଦୟ ଦେଇ । ଆମର ଲୋକକ୍ତି ରେ ଅଛି : ଖରା ମାସେ ଅଂଗଛି ସୁଂଦର

ଉଢ଼ନା ସୁଂଦର ଶୀତେ ,

ବରଷା ମାସେ ବାହମନ ସୁଂଦର

ହଳିଆ ସୁଂଦର ଗୀତେ ।

ହଳିଆ ଗୀତ ସବୁ ଆକୃତିରେ କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ଦୀର୍ଘ ମ୍ଯ । ପଦର ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଦରେ ବିଶ୍ରାମ ଓ ସେହି ପଦର ପୁନରାବୃତ୍ତି ପରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପାଦ ଗୁଡ଼ିକ ଆବୃତ୍ତି କରା ଯାଇଥାଏ । ଏସବୁର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ବ୍ୟାପକ । ଗୀତରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିବା ସମସ୍ତ ଶବ୍ଦ ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ନୁହେଁ । ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ତାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ନୁହେଁ । ସାମୟିକ କ୍ଳାନ୍ତି ଅପନୋଦନ ପାଇଁ ସେ ଗୀତ ଗାଉଥିବାରୁ ଏଥିରେ କେତେକ ନିରର୍ଥକ ଶବ୍ଦ ରହିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । 'ଚାଷୀ ହୁଡ଼ିଲେ ବରଷେ', ଏହା ହୃଦୟଂଗମ କରି ହଳିଆ ବେଳ କାଳ ନ ମାନି କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅଧିକ ପରିଶ୍ରମ କରିଥାଏ । ତା ଭିତରେ ନୂତନ ଶକ୍ତି ସଂଚାର କରି ପାରୁଥିବା ଏକ ଶକ୍ତିବର୍ଦ୍ଧକ ଟନିକ୍ ହେଉଛି ଏହି ଗୀତ ସବୁ । ଏହି ଗୀତ ସବୁରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନର ସୁଖ ଦୁଃଖ ହାନୀ ଲାଭ ଅତି ନିଷ୍କପଟ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ଏଠାରେ ଆମ ଅଂଚଳରୁ ପଶ୍ଚିମ ଓଡିଶାରୁ ସଂଗୃହିତ ହୋଇଥିବା କେତୋଟି ହଳିଆ ଗୀତର ଉଦାହରଣ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଗଲା ।

ସାହୁକାରର ଜମିରେ, ଭୂତି ନେଇ ହଳିଆଟିଏ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ଭୂତି ଦେବା ନେବା ବେଳେ ସାହୁକାର ଯଦି ହଳିଆ ପ୍ରତି ଅବିଚାର କରେ ହଳିଆ ଟି ତା'ର ଅସନ୍ତୋଷ ଓ କ୍ରୋଧକୁ ଗୀତ ଆକାରରେ ପ୍ରକାଶ କରିଥାଏ ।

ଏ.... ମେର୍‌ହା ତ ମେରହା ରେ କମଲା

କେନ୍ଦୁ ଗଛର ମେର୍‌ହା,

ଆର୍ ସେହି ମେର୍‌ହାର ଟିପି କେ କାଏଁ

ଲେପି ଗଲି ଗେରୁ ... ହୋ

ଆର୍ ଭୂତି ନାଇଁ ଦେଲା ... ସାଉ ଶଳା ହୋ ...

ତାର ପରୁହାଁ ପୁଓ ମରୁ ହୋ.....

ଅର୍ ତ ...ତ...ତ. ।

ସେହିପରି ଆଉ ଏକ ଗୀତ ହେଲା ——

'ଏ ...... ସାହୁର ଜଂଜାଲ ଯେ ,

କୁଟୁମ୍ବର୍ ତ ଦୁଃଖ , କୁଟୁମ୍ବର୍ ଦୁଃଖ

ସେ ପ୍ରାଣୀ ମାନଙ୍କର ଯେ କେଭେ ନାଇଁ ସୁଖରେ ...

ସାଉ କେ ଦେଖିଲେ ଦେଖ ମୁଇଁ ଖାତକ ଖାତକ

ମୁଇଁ ଭାବଇଁ ଯମ ଦୂତ ରେ .....

ଅର୍ ତ ତ ..... ।"

ଖେତରେ ହଳ କରୁଥିବା ବେଳେ ତା ଭିତରେ ଥିବା ପୁଞ୍ଜିଭୂତ ବେଦନା ଓ ଅସହାୟତା ଏମିତି ଗୀତ ହୋଇ ଝରି ଆସେ । ବେଳେ ବେଳେ ଅଭାବ , ଅସୁବିଧା ଓ ଯାବତୀୟ ବେଦନା ସତ୍ତ୍ୱେ ସେ ରସିକତା ପୂର୍ଣ୍ଣ ମନ ନେଇ ଗୀତ ବୋଲୁଥାଏ । ଏ ପ୍ରକାର ଗୀତରେ ତାର ଶୃଙ୍ଗାରଧର୍ମୀ ମନର ଚିତ୍ର ଉଦ୍‌ଭାସିତ ହୋଇଥାଏ । ଯେମିତିକି —

ଏ.......ହେ.....ଏ...

ବହୁର ବହନୀ ଯେ ଦଦାର ଲାଗଇ ଶାଳୀୟ

ଖିଆଲେ ଖିଆଲେ ମୋର୍ ସାଂଗ କେ ପଦେ ଦେଲି ତ ଚାହାଁଲି

ପଦେ କହୁ କହୁ ତ' ମୋର ବହୁ .....

ମୋର୍ ବହୁ ଗା , ଦେଲା ତ ମତେ ଗାଲି ରେ

ଅର୍ .. ତ ତ ।

ଏହି ଗୀତ ସବୁ ଲୋକ ମନର ପ୍ରତିଛବିକୁ ବହନ କରି ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥାଏ । ଯେମିତି କି

ଏ .....ଗୀତ ପଦେ ଗାଇଲି ରେ ଭୁଗୁରା

ଗୀତ ଶୁନୁଥିବା ମୋର୍ ସାଉନୀ ହୋ ସାଉନୀ

ଭୁଜୁନୀ ଗାଲରେ ହାତ ଦେଇ ... ହୋ ...

ଅ ର୍ ର୍ ..ତ ତ ।

ଏହି ଗୀତ ସବୁର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଦର ଶେଷରେ ଅର୍ ...ତତ , ଘୁଚ୍ ..ଘୁଚ୍ ..ଓ ହଃ...ହଃ... ପ୍ରଭୃତି ଶବ୍ଦ ସମୂହର ବାରମ୍ବାର ପ୍ରୟୋଗ ଏହାକୁ ଶ୍ରୁତି ମଧୁର କରିଥାଏ । ଏହି ଗୀତର ଜନପ୍ରିୟତାର ଗୋଟିଏ ବିଶିଷ୍ଟ କାରଣ ହେଲା ତା'ର ସାଂଗୀତିକତା । ଏଥିରେ ନିହିତ ଛନ୍ଦ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ଓ ଗୀତିମୟତା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିଥାଏ । ଏହି ଗୀତ ସମୂହର ରସ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ, ଭାବାନୁଭୂତି, ଓ ଆନ୍ତରିକ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ , ଗୀତିକବିତାର ସୃଷ୍ଟି ଓ ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହାର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବଦାନ ରହିଛି । 'ଲୋକଗୀତ'ରୁ ହିଁ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ସଂଗୀତ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଛି ବୋଲି ବିଶିଷ୍ଟ ସଂଗୀତ ଶିଳ୍ପୀ ବଡ଼େ ଗୁଲାମ ଅଲ୍ଲୀ ଖାଁ ଯେଉଁ ମତ ଦେଇଛନ୍ତି ତାହା ପ୍ରକୃତରେ ଯଥାର୍ଥ ମନେ ହୋଇଥାଏ ।

ଭାଷାତାତ୍ତ୍ୱିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କଲେ ହଳିଆଗୀତର ଭାଷା ସରଳ ଓ ସାବଲୀଳ । କଥିତ ଭାଷାକୁ ପ୍ରକାଶର ମାଧ୍ୟମ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ଥିବାରୁ ଭାଷା ସର୍ବ ଜନ ବୋଧ୍ୟ ଅଟେ । ଗୀତିକାରର ଭାବର ଅବବୋଧରେ ଏହା କୌଣସି ଅନ୍ତରାୟ ସୃଷ୍ଟି କରି ନଥାଏ । କେବଳ ହଳିଆ ଗୀତ ନୁହେଁ ଯେ କୌଣସି ଲୋକଗୀତର ଯେ କୌଣସି ପଦକୁ ଏହାର ଉଦାହରଣ ଭାବରେ ନିଆଯାଇ ପାରେ । ସମସ୍ତ ଲୋକ ଗୀତ ଏ ପ୍ରକାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ନେଇ ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ କରିଛି ।

ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର ସାଂପ୍ରତିକ ସ୍ଥିତି ଓ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରସଂଗ :

ପୂର୍ବରୁ କୁହାଯାଇଛି ଯେ , ପରଂପରା ହେଉଛି ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର ମାଧ୍ୟମ । ଏହା ସାମୂହିକ ସର୍ଜନାର ମାର୍ଜିତ ରୂପ । ମୌଖିକ ରୂପ ଥିବା ହେତୁ ଏହା କଥନଧର୍ମୀ ।ଏହାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆକାର ରହିଛି । କଳାତ୍ମକ ଗୁଣ ବି ରହିଛି । ଏହା ସାଧାରଣତଃ ପରିବେଷଣ ବା ପ୍ରଦର୍ଶନ (କ୍ତରକ୍ବଲକ୍ଟକ୍ବଙ୍କବଭମର) ଓ ସଂପ୍ରେରଣ (ଶ୍ୱକ୍ବବଭଶ୍ୱଙ୍କସକ୍ବଶ୍ୱସକ୍ଟଭ) ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ବଂଚିରହେ । ମଣିଷ ଯେତେ ଶିକ୍ଷିତ ଓ ସଭ୍ୟ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଲୋକ ଜୀବନବୃତ୍ତରୁ ଅଲଗା ନୁହେଁ କି ଲୋକଚେତନାରୁ ଅଲଗା

ନୁହେଁ । ଶହେ କି ଦୁଇ ଶହ ବର୍ଷର ବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରଭାବିତ ମାନବ ସଭ୍ୟତା ଏହାର ବିଲୁପ୍ତି ଘଟାଇ ନ ପାରେ । ଏଣୁ ଆଧୁନିକ ମଣିଷର ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲୋକ ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରଭାବ ଅନୁଭୂତ ହୋଇଥାଏ । ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ମ୍ଧ ଲୋକ ସଂସ୍କୃତିର ତଥା ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର ବିପୁଳ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଅଛି । 'ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର'ଆଂଗିକ ଓ ଆତ୍ମିକ ଆଦର୍ଶ କୁ ଭିତ୍ତି କରି ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ ଗଢ଼ି ଉଠିଛି । ଏଣୁ ଆଧୁନିକ କାଳରେ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର ସ୍ଥିତି ଯେ ବିପନ୍ନ , ତାହା ଭାବିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ ବୋଲି ଏ ଆଲୋଚକର ମତ । ହଁ ଏ କଥା ସତ ଯେ , ଅଧୁନିକ କାଳରେ ଲୋକସାହିତ୍ୟ ର ପାରଂପରିକ ପରିବେଷଣ ବା ପ୍ରଦର୍ଶନ (performance) ଏବଂ ସଂପ୍ରେରଣ (transmission)ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ର ରେ ବ୍ୟାହତ ହେଉଛି । ଏହାହିଁ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଆଧୁନିକ ଜନ ଜୀବନ ଭିତରେ ବ୍ୟବଧାନର ରେଖାଟିଏ ଟାଣି ଦେଇଛି ।

ଆଧୁନିକ ମୁଦ୍ରଣଯନ୍ତ୍ର ଆବିଷ୍କାର ହେବା ପରେ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର ବହୁତ ସାମଗ୍ରୀ ଲିପିବଦ୍ଧ କରାଯାଇଛି । ତାହା ଲିଖିତ ରୂପରେ ଆମ ଆଗରେ ଆଜି ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି । ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ ପରିବେଷଣ ର ମ୍ଧ୍ୟମ ବଦଳି ଯାଇଛି । ରେଡିଓ, ଟେଲିଭିଜନ, ସିନେମା, କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଆଦିର ପ୍ରଚଳନ ଯୋଗୁଁ ଲୋକସାହିତ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଉପାଦାନ ପରିବେଷଣ କରାଯାଉଛି । ଶିକ୍ଷିତ ଅଶିକ୍ଷିତ ନିର୍ବିଶେଷରେ ପ୍ରଚଳିତ ସାହିତ୍ୟ ପରମ୍ପରା ସମ୍ପର୍କରେ ସମସ୍ତେ ଅବଗତ ହେଉଛନ୍ତି । ସମ୍ପ୍ରତି ଦେଖାଯାଉଛି ଯେ ବିକଶିତ ଦେଶମାନେ ଲୋକସାହିତ୍ୟ କୁ ଆର୍ନ୍ତଜାତିକ ସଂହତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ମ୍ଧ୍ୟମ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନେ ନିଜ ନିଜର ଜାତିର ଅସଲ ସ୍ୱରୂପକୁ ଚିହ୍ନିବା ପାଇଁ ଲୋକସାହିତ୍ୟ ଗବେଷଣା ଉପରେ ଅଧିକ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇଛନ୍ତି । ବିଶ୍ୱ ମାନବ ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରକୃତ ପରିଚୟ ପାଇଁ ଲୋକସାହିତ୍ୟ ଗବେଷଣା ତଥା ଅ୍ଧ୍ୟୟନ ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ । ଏହା 'ଲରେ ନିଜ ଦେଶର ଜାତୀୟ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଜାଣିବା ସହ ବିଶ୍ୱ ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ନିଜର ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇପାରିବ ।

ସମ୍ପ୍ରତି ଆର୍ନ୍ତଜାତିକ ସ୍ତରରେ ଲୋକସାହିତ୍ୟର ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଗବେଷଣା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଅନୁଷ୍ଠାନ ମାନ ଗଠିତ ହୋଇଛି । International Folklore Congress ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମାନ ଆୟୋଜନ କରୁଛି । ଭାରତରେ ମ୍ଧ Indian Folklore Society , Folk music and Folklore Reserch Institute, Indian Folklore congress ପରି ଅନୁଷ୍ଠାନ ମ୍ଧ ଲୋକସାହିତ୍ୟର ଅନୁଶୀଳନ , ପ୍ରକାଶନ ଓ ସଂଗ୍ରହ କରି ଆସୁଛନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟରେ ଆଂଚଳିକ ଲୋକକଳା, ଲୋକସଂସ୍କୃତି ଓ ଲୋକସାହିତ୍ୟ ପରିଷଦ ମାନ ଗଠିତ ହୋଇ ଏହା କ୍ରମଶଃ ଅଧିକ ଲୋକ ପ୍ରିୟ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଭାରତରେ ପ୍ରାୟ ୨୫ଟି ବିଶ୍ୱ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଲୋକ ସଂସ୍କୃତି ବିଷୟ ଉପରେ ବିଭାଗ ଓ ଉପ ବିଭାଗ ମାନ ଖୋଲାଯାଇ ବିଭିନ୍ନ ଗବେଷଣା କରାଯାଉଛି । ଓଡିଶାରେ ଚକ୍ରଧର ମହାପାତ୍ର, ପ୍ର. କୁଂଜବିହାରୀ ଦାଶଙ୍କ ପରି ଗବେଷକ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ ଗବେଷଣାକୁ ପ୍ରଗତିଶୀଳ କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଉଦ୍ୟମ କରିଥିଲେ, ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଅନେକ ଗବେଷକ ମାନଂକୁ ଅନୁପ୍ରେରିତ କରିଛି । ଓଡିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଯଥା- ଓଡିଆ ଗବେଷଣା ପରିଷଦ, ଉତ୍କଳ ପାଠକ ସଂସଦ, କଲ୍‌ଚରାଲ୍ ଫୋରମ୍, ଓଡିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ, ଓଡିଶା ଲୋକସଂସ୍କୃତି ଗବେଷଣା ପରିଷଦ, ଫୋକ୍ଲୋର୍ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍, ପ୍ରଭୃତି ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେମିନାର୍ ଆୟୋଜନ, ତଥା ଗବେଷଣାଧର୍ମୀ ଉପାଦେୟ ପ୍ରବଂଧ ପ୍ରକାଶନ ମାଧ୍ୟମରେ ଓଡିଆ ଲୋକସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ସମସ୍ତଂକ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରି ପାରିଛି । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ଓଡିଶାରେ ପ୍ରଥମଲରି ସମ୍ବଲପୁର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗର ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଶ୍ରେଣୀରେ ଲୋକସଂସ୍କୃତି ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶୃଂଖଳା ଭାବରେ ଗୃହୀତ ହୋଇ ଓଡିଶାର ଲୋକସାହିତ୍ୟ ଓ ଲୋକସଂସ୍କୃତି ଅ୍ଧ୍ୟୟନକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରି ପାରିଛି ।

ତେବେ ସବୁଠାରୁ ବିଡ଼ମ୍ବନାର ବିଷୟ ଏହି ଯେ, ଆମ ଲୋକସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ପରି ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଭାଗ ପ୍ରତି ସରକାରଙ୍କ ଯେଉଁ ରକମର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ରହିବା କଥା ତାହା ନାହିଁ । ଅଦ୍ୟାବଧି 'ଲୋକସଂସ୍କୃତି' ଅ୍ଧ୍ୟୟନକୁ ବ୍ୟାପକ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ସରକାରୀ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଟିଏ ଗଠିତ ହୋଇ ନାହିଁ କି କୌଣସି ପତ୍ର ପତ୍ରିକା କି ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶନ ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ ମ୍ଧ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟଏକାଡେମୀ, 'ଲୋକସାହିତ୍ୟ' ଉପରେ 'କୋଣାର୍କ'ର ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରକାଶ କରି ଏ ଦିଗରେ ଅବଶ୍ୟ କିଂଚିତ୍ ଉଦ୍ୟମ କରିଛନ୍ତି । ସଂପ୍ରତି ଆମର ପଡ଼ୋଶୀ ଚୀନ ଦେଶ ତାଙ୍କର ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଯେଉଁଭଳି ଭାବରେ ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ କରିବାରେ ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଉଛି , ସବୁ ଦେଶ ତହିଁରୁ ପ୍ରେରଣା ଲାଭ କରିବା ଉଚିତ୍ । ଚୀନ୍ ପୃଥିବୀରେ ପ୍ରଥମ

ଦେଶ ଭାବରେ ନିଜ ଦେଶର ଲୋକସାହିତ୍ୟକୁ ଡାଇଙ୍ଗ ଭାଇଝର ମ୍ଯୁଜିୟମରେ ସଂରକ୍ଷିତ କରି ରଖି ପାରିଛି । ଆମ ଦେଶ ମଧ୍ୟ ଲୋକସାହିତ୍ୟର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ସେହି ଭଳି ପ୍ରୟାସ କରିବା ଉଚିତ।

ଆମ ଦେଶରେ ମ୍ମ ଯଦି ଲୋକସାହିତ୍ୟକୁ ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ ଓ କମ୍ପ୍ୟୁଟରିକରଣ କରାଯାଇ ପାରନ୍ତା ଏହା ଏକ ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ ପଦକ୍ଷେପ ହୁଅନ୍ତା । ସ୍କୁଲ୍ କଲେଜରେ ଲୋକସାହିତ୍ୟ ଅଧ୍ୟୟନକୁ ବୃତ୍ତି ମୂଳକ ବିଷୟ ଭାବରେ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେବା ଉଚିତ୍ । ଯାହା ଦ୍ୱାରା କି ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଏ ଦିଗରେ ଆଗ୍ରହ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇପାରିବ । ଲୋକଗୀତ, ଲୋକଗାଥା, ଲୋକକଥା କୁ ଉନ୍ନତ ମାନର Audio-Visualized କରି ଯଦି ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇ ପାରନ୍ତା ଓ ସ୍କୁଲ କଲେଜରେ ସେ ସବୁର Power Point Presentation ମାଧ୍ୟମରେ ଶିକ୍ଷାଦାନ ଦିଆଯାଆନ୍ତା ତେବେ ତାହା ଅତ୍ୟନ୍ତ 'ଫଳପ୍ରଦ ହୋଇପାରନ୍ତା । ସରକାରଙ୍କର ସଂସ୍କୃତି ବିଭାଗ ତରଫ'ରୁ ଏ ସଂପର୍କିତ ଏକ ପତ୍ରିକା ନିୟମିତ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ଉଚିତ । ପ୍ରତି ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ 'ଫୋକ୍ଲୋର୍ ମ୍ୟୁଜିୟମ' ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବା ଉଚିତ । ଲୋକସାହିତ୍ୟର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ତ ନୁହେଁ ଲୋକସାହିତ୍ୟର ଗୁରୁତ୍ୱକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବା ପାଇଁ ଏସବୁ ଆମ ପାଇଁ ସହାୟକ ହେବ ବୋଲି ଏ ଆଲୋଚକର ଆଶା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ।

ଆଜି ସମୟ ଆସିଛି , ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟକୁ ଆଧାର କରି ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଂଚଳ ନିଜ ନିଜର ସାଂସ୍କୃତିକ ପରିଚୟକୁ ଖୋଜିବା ଓ ବିଶ୍ୱସଂସ୍କୃତି ଗଠନ ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ସେମାନଙ୍କର ଅବଦାନ କ'ଣ ଓ କେତେ ତାହା ଦେଖାଇବା । ଆଜି ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଚଳର ଶିକ୍ଷିତଗବେଷକ , ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ନିଜ ନିଜ ଅଂଚଳର ଲୋକସାହିତ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ, ଅଧ୍ୟୟନ, ଅନୁଶୀଳନ କରି ସ୍ଥାନୀୟ ସଂସ୍କୃତିକ ଅବଦାନକୁ ଖୋଜିବାର ପ୍ରୟାସ ଜାରି ରଖିଛନ୍ତି । ଆମ ଜାତି ତଥା ସଭ୍ୟତାର ଅସଲ ଆତ୍ମାକୁ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଲୋକସାହିତ୍ୟର ଅଧ୍ୟୟନ ଆମକୁ ଯେ ନୂତନ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଦେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ନାହିଁ ।

<u>ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥ ସୂଚୀ</u>

୧ – ଦାଶ, କୁଂଜ ବିହାରୀ –ଓଡିଆ ଲୋକଗୀତ ଓ କାହାଣୀ, ବିଶ୍ୱଭାରତୀ, ୧୯୫୮

୨ – ମହାପାତ୍ର, ଡ.ଶ୍ୟାମସୁଂଦର ଓ ସାହୁ, ଡ.ମିହିର କୁମାର(ସଂ)- ଲୋକସାହିତ୍ୟ ଗବେଷଣା, ଫ୍ରେଣ୍ଡସ ପବ୍ଲିଶର୍ସ,କଟକ୧୯୯୭

୩ – ପଣ୍ଡା, ନିମେଁଇ ଚରଣ- ପଶ୍ଚିମ ଓଡିଶାର ଲୋକସାହିତ୍ୟର ସ୍ୱରୂପ, ସାରସ୍ୱତ ପୁସ୍ତକଭଣ୍ଡାର ,ସଂବଲପୁର ,୧୯୯୭

୪- ମିଶ୍ର, ଡ. ମହେନ୍ଦ୍ର କୁମାର –ଲୋକ ସଂସ୍କୃତି ପରିକ୍ରମା, ଗ୍ରନ୍ଥ ମନ୍ଦିର, କଟକ, ୧୯୯୬

୫- Vidyarthi, L.P. – Esays in Indian folklore, Indian publications Calcutta-14

୬ –Dundes Alan -'A study of folk litereture' New jersey, Prentize Hall, ୧୯୬୫.ୟ

୭ – ପାଣିଗ୍ରାହୀ, କୁମୁଦ ରଂଜନ – ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର ସଜ୍ଞା ଓ ପରିସର, ଶତଭୀଷା,(ସଂ) ସଂବଲପୁର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ.

ସଦସ୍ୟ, ଓଡିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ
ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ପି.ଏସ୍.ଡିଗ୍ରୀ କଲେଜ,ଉଲୁଣ୍ଡା
ଜି. ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁର